Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XXI. Cena leta je $6.00

Entered as second-class matter January 28, 1914, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., pondeljek, 30. januarja (Jan. 30), 1928. Subscription $6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 24

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Trust na polju mehkega premoga v Penni

Kaj je cilj trusta v prvi vrsti? "Wall Street Journal" odgovarja precej odkritosrčno na to vprašanje.

Chicago, Ill. — "Wall Street Journal," glasilo bankirjev, trustovcev in milijardarjev, prizna, da so stroški, ki jih imajo premogovniški podjetniki z uničevanjem in razdiranjem organizarije United Mine Workers, vlaganje kapitala, ki jim nekega dne nosi stotere obresti. To priznanje pa zastavlja delavcem, posebno rudarjem, nova vprašanja. Kdo bo imel od tega vlaganja kapitala koristi? Ali bodo imeli koristi od tega Melloni, Tapilnsi, Rockefellerji in drugi kapitalisti, ki so zagospodarili tudi na premogovem polju?

"Wall Street Journal" pravi: "Sedanja produkcija se vrši z izgubo. Letno poročilo za leto 1927 bo izkazalo izgubo, ki je posledica znižane produkcije in stroškov zaradi stavke. Ta izguba se naj smatra za vlogo kapitala in kompaniji bo omogočeno, ker se osvobodi unije, konkurirati s premogom iz Zapadne Virginije."

To je povedano zelo odprto, da lahko celo preprost rudar razume, da bo treba producirati premog za najnižjo mezdo, da bo mogoče konkurirati s premogom iz Zapadne Virginije. Zakaj? Rudarji se lahko prepričajo, da podjetniki, ki so pričeli producirati premog z neunijskimi rudarji, ne morejo najti trga za svoj premog, kajti premog iz Zapadne Virginije uživa gotove transportne ugodnosti na železnicah in ugodnosti za produkcijo so ugodnejše kot v Penni. Vrhtega so pa mezde v Zapadni Virginiji v nekaterih premogovnikih že tako znižane, da ne zaslužijo več imena mezde.

Pittsburgh Coal kompanija, pri kateri igrajo na prve gosli Melloni, posnema neunijsko taktiko podjetnikov v Zapadni Virginiji. Ta kompanija znižuje mezde v pričakovanju, da dobi velika naročila na premog. Vzlictemu pa naročil na premog ni. V njenih in drugih neunijskih premogovnikih v okolici Pittsburgha delajo le po dva, kvečjem tri dni v tednu.

Naslednja tablica, ki je bila priobčena v Wall Street Journalu," pove zgodovino o produkciji, profitu in izgubi te kompanije skozi zadnjih petnajst let.

Leto	Producira-nih ton	Čisti dobiček	Dobiček od tone
1914	18,295,851	$ 1,571,060	$0.076
1915	19,154,436	1,668,524	0.086
1916	18,709,926	3,143,925	1.68
1917	18,391,283	14,078,852	.765
1918	17,160,799	9,006,854	.526
1919	13,852,741	4,569,716	.329
1920	12,348,886	10,082,715	.816
1921	8,956,362	3,678,343	.411
1922	6,612,717	3,714,968	.561
1923	13,915,568	7,309,162	.525
1924	9,070,873	281,888	.03
1925	4,294,579	*1,288,940	.....
1926	5,042,501	*2,114,676	.....
1927	9,128,932	.....	.....

* To znamenje pomeni izgube.

Ta tablica nam jasno pove, da premogovniki ne bodo nosili dobička, dokler je v produkciji mehkega premoga anarhija, čeprav podjetniki obratujejo svoje premogovnike z neorganiziranimi rudarji in jih plačujejo tako nizko, da kmalu ne bodo zaslužili za neslan krop in sok.

Rockefeller Consolidation Coal kompanija, ki je še pred Pittsburgh Coal kompanijo prelomila jacksonvillsko pogodbo, vodi pri združenju premogovniških kompanij v trust. Boj proti uniji so smatrali kapitalisti potrebnim, da dokažejo, kako je združenje ali potrustjanjenje premogovne industrije potrebno, da se obratuje z dobičkom. Tako kapitalisti.

V resnici pa boj proti uniji rudarjev ni dokazal drugega, kakor to, da privatni interesi niso sposobni upravljati premogovne industrije in da je skrajni čas, da se ta industrija nacijonalizira.

Britske rudarske družine stradajo

To pokazuje, kako je torijska vlada izravnala stavko. — Liberalna stranka ribari za glasove med obubožanimi rudarji.

London, Anglija. — V valeških dolinah Yorkshira in Durhama se je naselila tako strašna beda med rudarji, da se ne da opisati. V Durhamu je okoli petdeset tisoč rudarjev brez dela. Ostalih sto tisoč rudarjev pa dela le nekaj dni v tednu. To ne traja en mesec ali dva, ampak že več mesecev. Samski delavci ne dobivajo brezposelne podpore. Zanje ni dobiti dela nikjer. Oženjeni brezposelni rudar prejema pet šilingov na teden brezposelne podpore. Ta podpora je zanj, njegovo ženo in dva otroka.

Nikjer v zapadni Evropi, izjema je le Poljska, ne žive delavci v taki mizeriji, kot tukajšnji rudarji. Listi, ki niso delavski, pripovedujejo o strašnih življenskih razmerah, v katerih žive rudarji. Tu ne primanjkuje le živež, ampak tudi obleke ni. Otroci umirajo, ker so izpostavljeni prevelikemu trpljenju in revščini.

Seveda v londonskih klubih torijskih političarjev se ne brigajo za te strašne razmere, v katerih žive rudarji. Tu se je in pije. Na Kitajskem, v Burmi in Iraku govore britske strojnice, Winston Churchill in drugi toriji kujejo spletke z Mussolinijem za prihodnjo vojno.

Liberalna stranka deli miloščino med rudarji. Tupatam postavi kuhinjo, v kateri se dobiva brezplačna juha. Organizatorji liberalne stranke potujejo iz kraja v kraj in skušajo pridobiti rudarje za liberalno stranko in jih tako odvrniti od delavske stranke. Rudarji se spominjajo, da je bila liberalna stranka dolgo časa na krmilu, a za delavski razred je storila to, kar so toriji, ki so zdaj v sedlu.

V Rimu spet kriče o vojni z Jugoslavijo

Rim, 28. jan. — "Giornale d'Italia" je včeraj prinesel pod debelim naslovom vest iz Belgrada, da se Jugoslavija pripravlja na vojno z Italijo. Vest se glasi, da je srbski generalni štab izdelal posebne inštrukcije za rekrute jugoslovanske armade.

Dražinska tragedija.

Gotha, Nemčija. — Bankir Heinrich Droste je 27. t. m. ustrelil svojo ženo in dva otroka in nato storil samomor. Preje je še napisal pismo naslovljeno na policijo, v katerem pravi, da je postal žrtev Schachtove politike, ki je vpropastila mnogo bančnih zavodov. H j a l m a r Schacht je predsednik Reichsbanke. D r o s t e je obdolžil Schachta, da je on odgovoren za deficit pol milijona mark v njegovi banki in tragedijo, ki je sledila.

Spet mraz pod ničlo.

Chicago. — V soboto zjutraj je že tretjič to zimo privalovil oster mraz preko Chicaga in severnega Illinoisa. Temperatura je bila pod ničlo. Ker pa je kopno, ni bilo čutiti tako hude zime, kakršna je bila koncem decembra.

Profiti od dela malčkov seveda ne smrde!

Ni čudo, ako so za izkoriščanje otrok oni, ki bi morali najglasneje protestirati proti te vrste izkoriščanju.

Washington, D. C. — Pred kongresom je Zihlmanova predloga za omejitev zaposljenja otrok v Distriktu Kolumbije. Kadar pridejo take predloge pred zakonodajne zbore, se vselej oglasijo klaverni vitezi, ki lomijo kopja pod eno ali drugo pretvezo za izkoriščanje otrok. In tako so proti omejitvi otroškega dela nastopili ravnatelji velikih dnevnikov, katerim je poverjena ekspedicija listov. Njim so se pridružili še superintendenti brzojavnih družb.

Pri dnevnikih in brzojavnih družbah imajo glavno besedo seveda lastniki. Superintendenti in ravnatelji imajo pa od lastnikov nalogo, da iztisnejo, kolikor le morejo profita. Ako ga ne iztisnejo dosti, moraj iti in na njih mesta pridej drugi. Torej zlo je v profitu, v gospodarskem sistemu, v katerem se časti Profit kot največji malik.

Zaslišanje pred kongresnim zborničnim odsekom se nadaljuje.

Nov Lindberghov rekord

Natančno ob napovedani minuti dospel prvi v Bogoto visoko v gorah. Piše poročila v zraku.

Caracas, Venezuela, 29. jan. — Lindbergh je danes dospel iz Kolombije na tukajšnje improvizirano letališče, 50 milj od Caracasa, potem ko je imel eno uro zamude. Letalec je pojasnil, da se je bil začasno izgubil v megli nad morjem v bližini obrežja Venezuele. Čim je stopil na tla sredi ogromne množice ljudstva, je prosil venezuelskega predsednika Gomeza oproščenja radi zamude.

Bogota, Colombia, 28. jan. — Chas. A. Lindbergh je prvi letalec, ki je včeraj dospel v Bogoto, glavno mesto južnoameriške republike Kolombije. Mesto se nahaja v kotlini visoko v gorah. Priti po zraku sem se pravi iti visoko čez dva grebena gorovja Andes, kjer je skoro večna megla. Teren v teh hribih je skozinskoz divji; visoka gorska slemena so poraščena z neprodirnimi džunglí. Lindbergh pa je premagal vse to in priletel sem iz Cartagene v ravni zračni črti 400 milj v šestih urah — kakor je prej brzojavil. Prišel je natančno ob minuti, ki jo je napovedal v brzojavki.

15,000 oseb je pozdravilo letalca na prostoru, ki so ga pripravili za letališče; na ulicah mesta je pa bilo 100,000 oseb, ki so opazovale Lindbergha, ko je trikrat obkrožil Bogoto predno je šel na tla.

Lindbergh piše poročila o svoji turneji za ameriške liste. Zadnje poročilo je spisal v zraku med poletom iz Paname v Cartageno. Z levico drži ročaj krmila, z desnico pa piše med opazovanjem dežele pod seboj.

Zionizem v Palestini propada.

London, 28. jan. — "The Daily Express" poroča, da je zionistično gibanje v Palestini na robu propada. Namen gibanja je bil, da se Judje drugih dežel naselijo v svoji stari domovini in tam razvijejo svoje industrije, kmetijstvo in trgovino. Gibanje se pa ni obneslo.

Fašisti napadli jazzno opero na Dunaju.

Dunaj, 28. jan. — Avstrijski fašisti so snoči inscenirali demonstracije v gledališču proti novi jazzni operi "Johnny". Peli so antisemitske pesmi in metali stekleničice z amonijakom med občinstvo. Dvanajst fašistov je bilo aretiranih.

POTEZE PROTI PREDLOGI V POMOČ FARMARJEM

Narodna farmarska grana je izigrala svoj lasten sistem zadolžnic proti predlogi.

Washington, D. C. — Pozvane in nepozvane sile so na delu, da se razbije akcija s postavami za odpomoč farmarjem. Narodna farmarska grana, farmarska organizacija, v kateri odločajo bogati farmarji, kar toliko pomeni ko njkonservativnejši med najkonservativnejšimi, je izigrala potezo proti zakonodajni odpomoči za farmarje. V ta namen predlaga svoj lasten sistem zadolžnic mesto McNary-Haugenovega načrta za "izjednačevalne pristojbine," ki naj služi za izravnavo izgub, ki pridejo od izvažanja produktov ameriških farmarjev na tujezemske trge.

Farmarska unija in Farmska birojska federacija, dve močni farmarski organizaciji, podpirata "izjednačevalno pristojbino". Poteza, ki jo je izigrala Narodna farmarska grana, prinaša to nevarnost, da lahko precej kongresnikov glasuje proti McNaryjevi-Haugenovi predlogi in da obdrži še farmarjem prijazno lice, češ, da se jim načrt Narodne farmarske grane zdi veliko boljši, kot pa priporočilo o "izjednačevalni pristojbini".

Podporniki administracije pa vztrajajo pri tem, da se "izjednačevalna pristojbina" ne odobri. Kdor ni slep in gluh, je lahko spoznal, od kje je pričel pihati veter v Narodni farmarski grani.

Mehika predrla s prvim predlogom v Havani

Panamerički kongres je soglasno odobril revizijo v vodstvu unije. Poslaniki ne bodo več edini člani direkcije.

Havana, Kuba, 28. jan. — Mehika je včeraj zmagala s svojim predlogom na panamerijškem kongresu glede revizije v določbah o vodstvu Panameriške unije. Soglasno je bil sprejet predlog, da poslaniki ameriških republik v Washingtonu niso več izključno člani vladajočega odbora unije, pač pa vsaka republika imenuje še posebnega člana, oziroma kogar hoče, poleg poslanika. Na ta način se osobje odbora podvoji.

Ameriška delegacija ni nanasprotovala tej reviziji.

Bolivija (Južna Amerika) se je pritožila, da potrebuje izhodišče do morja, drugače ne bo miru v onem delu Amerike.

Delegacija iz Paragvaja (Južna Amerika) je predlagala, da se ustanovi stalna farmarska komisija, ki naj pod nadzorstvom Panameriške unije skliče vseameriško agrarno konferenco v svrho reševanja problemov kmetijstva in živinoreje na kooperativni podlagi. Argentina toplo podpira ta predlog.

Delegatje so tudi razpravljali o nekakšni zvezi vseučelišč v Združenih državah in latinskih republikah v svrho izmenjavanja dijakov in profesorjev ter kooperacije na polju akademične izobrazbe. Konstatirano je bilo, da je dvojejezičnost v Panameriški uniji (španščina in angleščina) velika zapreka v tem oziru.

Deklica ugrabljena.

Long Beech, Cal., 30. jan. — Policija išče moškega, ki je v soboto ugrabil 6-letno Gracielo de la Teno. Deklica se je igrala pred hišo, ko je privozil na motorciklu neznan moški, ki jo je pobral in se brzo odpeljal.

Denarna kazen ni oplašila učiliščnih dijakov

V New Havenu se nadaljuje. — Proti denarni globi je bil vložen priziv na višjo inštanco.

New Haven, Conn. — Sodišče je kaznovalo devetnajst študentov z yalske univerze z denarno globo po dva dolarja, češ, da so kršili mestno odredbo, ki prepoveduje razdajanje letakov brez dovoljenja. Stavka proti tovarnarjem, ki izdelujejo kravate, pa zaradi tega ni ukinjena, ampak se nadaljuje vztrajno. Delavci so se odločili, da zmagajo, kajti če odnehajo, pomeni to povratek v staro sužnost.

Louis Waldman, unijski odvetnik, ki je pomagal odvetniku Unije za ameriške civilne svoboščine zagovarjati dijake na sodišču, je dejal, da je bil vložen priziv proti sodbi na nižji instanci. V ene mmesecu se bo zadeva razpravljala pred višjo instanci. V enem mesecu se bo more nanašati na drugo, kot na letake, ki služijo za trgovsko oglašanje. V nasprotnem slučaju je pa mestna odredba v protislovju z ustavo, ki garantira svobodo tiska in govora. Ena sama obtožba zadostuje, da se ustavnost in pomen mestne odredbe doženeta pred višjo inštanco.

Represija klerikalne revolte v Mehiki.

37 vstašev ubitih v novem spopadu.

Mexico City, 29. jan. — Zvezne oblasti so včeraj odredile deportacijo dvajsetih nun, ki so poučevale v jožefinskem konventu v glavnem mestu. Nune so bile odpeljane v Texas. Istočasno je vlada odredila aretacijo škofa v San Luis Potosiju, ki se je pred nekaj meseci na tihem vrnil v Mehiko in vodli rebelno gibanje.

Mexico City, 28. jan. — Zvezna policija je danes aretirala Margarito Lascurain de Silva, predsednico Mehiške lige katoliških žena, radi njenih tajnih zvez s klerikalnimi rebeli. Lemenatarji, ki so bili aretirani prejšnji dan v glavnem mestu, so bili večinoma izpuščeni, pridržani pa so v zaporu učitelji, vsi duhovni, dvanajst po številu.

Pred par dnevi je bila v Najaritu bitka med federalci in vstaškimi tolpami, v katerih je bilo 37 rebelev in 14 vojakov ubitih.

Chile morda izžene ameriške oljne tvrdke

Po novem zakonu so vsi petrolejski vrelci v deželi nacionalizirani.

Santiago, Chile, 28. jan. — Na temelju novega petrolejskega zakona, s katerim so nacionalizirani vsi petrolejski zakladi v republiki Chile, bodo ameriške in britske oljne družbe vsekakor prisiljene ustaviti obrat in ne bodo dobile več nobenih koncesij. Zakon določa, da chilska vlada izda milijon dolarjev za konzerviranje in obratovanje vrelcev.

85 let v čevljarski delavnici.

Pariz, 28. jan. — Čevljar Jean Baptiste Chassepierre iz Charlevilla je bil včeraj odlikovan s trakom častne legije, ko je dovršil 85. leto svojega čevljarskega dela. Njegov oče je bil tudi čevljar. Njegov dom je njegova delavnica, kjer že 85 let neprenehoma šiva nove in krpa stare čevlje.

ZASTOPNIK DELAV. TISKA ZAPRT V COLORADU

Kaj je vzrok njegovi aretaciji? Sliši se, da maščevanje Rockefellerjevih interesov.

La Fayette, Colo. — Frank Palmerja, poročevalca Federaliziranega tiska v stavkovnem distriktu, so vojaške oblasti zopet aretirale, ker pogumno in odprto brani civilne pravice rudarjev proti Rockefellerjevim interesom. Aretiran je bil tudi organizator organizacije IWW Walter Nesbitt.

Aretaciji sta mogoče maščevalni akt Rockefellerjevih interesov, ker je mrliška porota v Walsenburgu pronašla, da je državna policija pod vplivom Rockefellerjevih interesov kriva uboja nekega neoboroženega stavkarja in nekega dečka dne 12. januarja. Porota je izrekla, da sta bila uboja izvršena brez povoda in da policija ni kazala najnujnejšega spoštovanja do človeškega življenja.

Pri tem uboju je bil obtožen Palmer od strani governerja, da je zakrivil uboj. Porota, ki ni pod vplivom Rockefellerjevih interesov, je pa krivdo za uboj predložila pred vrata Adamsove državne policije, ki se briga toliko, kaj je zapisanega v postavah, kot za lanski sneg. Palmer je znana oseba v delavskem gibanju države Colorado. On je član denverske tipografične unije št. 49 in skoai pet let urednik delavskega lista "Colorado Labor Advocate," o katerem se lahko reče, da je najvplivnejši delavski list zapadno od Mississippija.

Državna policija je aretirala Palmerja prvikrat dne 15. decembra, ko je govoril stavkarjem v Longmontu, trideset milj severno od Denverja. V zaporu je bil pridržan dva tedna, ne da bi bila proti njemu dvignjena obtožnica. To se je zgodilo, da ni mogel biti zaslišan kot priča, ker so se bali, da bo njegovo pričanje pred industrijsko komisijo škodovalo Rockefellerjevim interesom.

Po premogovnem polju se širi govorica, da je policaj, ki je ubil neoboroženega stavkarja, prejel od Rockefellerjevega premogovnega predsednika tisoč dolarjev nagrade v gotovini. Mrliški porotí je bilo povedano, da je bil Jesse Welborn, predsednik Colorado Fuel & Iron kompanije v Walsenburgu na predvečer uboja. Drugo jutro se je pa zgodaj odpeljal. Imel je priti, da pregleda premogovnik. Ker se pa premogovniki ne pregledujejo ponoči, je porota prišla do drugega zaključka.

Pobojnik, ki je prejel tisoč dolarjev, se je opijanil. V pijanosti se je pa hvalil o delu, ki ga je izvršil nad dvema stavkarjema. Preden so stavkarji lahko pričali o tem, so bili aretirani.

Federalizirani tisk je takoj protestiral proti aretaciji svojega poročevalca in zahteval, da se izpusti.

V dosmrtno ječo radi $25.

Fergus Falls, Minn. — Harry Weldon, ki je vlomil v železniško postajo v Perhamu in ukradel $25, je bil v petek obsojen v dosmrtno ječo na podlagi novega zakona proti "nepoboljšljivim zločincem."

20 let ječe radi ropa.

Eau Claire, Wis. — Perry C. Brumley, ki je v oktobru l. l. napodel na cesti in oropal Doris Johnsona in Jack Grinsella, je bil v soboto obsojen na 20 let težke ječe.

Potres v Kanadi.

Quebec, 28. jan. — Včeraj se je stresla zemlja v petih okrajih province Quebec. O kaki škodi ni poročil.

Zinovjev in Kamenjev prosita odpuščenja!

Objavila sta pismo, v katerem izjavljata, da nista več trockista.

Moskva, 28. jan. — Gregorij Zinovjev, bivši predsednik izvrševalnega odbora komunistične interpacionale, in Lev B. Kamenjev, bivši sovjetski poslanik v Rimu, ki sta bila izgnana v Tambov, 500 milj vzhodno od Moskve, sta zadnje dni objavila skupno pismo v "Pravdi," glasilu vseruske komunistične stranke, v katerem izjavljata, da sta se premislila in nočeta več slediti Trockijevi opoziciji. Oba prosita ponovnega sprejema nazaj v stranko, v kateri bosta zanaprej "dobra boljševika."

Zinovjev in Kamenjev razkrivata v pismu gotove načrte Trockija, namreč, da je hotel Trockij ustanoviti svojo posebno stranko za boj proti priznani komunistični organizaciji, katera je na krmilu. Avtorja pisma pravita, da sta spoznala, da je bilo to napačno, kar je počel Trockij, kajti on je izdaj temeljne principe komunizma in hotel je strmeglaviti obstoječi režim sovjetov pod pretvezo, da so Stalin in drugi voditelji stranke zavrgli čista Leninova načela in odšli daleč na desnico pod kamoflažo nove ekonomske politike.

Dalje pišeta, da nista nikdar nameravala razcepiti stranke, priznavata pa, da sta "pomotoma odobravala obstoj manjšinske frakcije v stranki kot protiutež, ki ima s pomočjo odprte kritike razčistiti pojme in doseči komunististični ideal."

Ker sta Zinovjev in Kamenjev tako naglo obrnila plašč po vetru in obljubujeta, da bosta delala v stranki proti vsaki opoziciji, je verjetno, da ju stranka morda usliší. Prej sta zagovarjala s Trockijem vred "čisti komunizem," ki znači, da se morajo sovjeti vrniti nazaj k splošnemu kartnemu sistemu razdeljevanja živil in obleke, odpraviti denar in mezde ter popolnoma odpraviti vsako privatno trgovino in privatno obratovanje industrij.

Foster obtožuje vodje unij korupcije

Izdal je knjigo, v kateri navaja imena.

Chicago. — William Z. Foster, bivši vodja ameriške komunistične stranke in tajnik Strokovnounijske vzgojne lige, je spisal knjigo z naslovom "Misleaders of Labor," katero je te dni izdala omenjena liga. Foster v tej knjigi obtožuje voditelje velikih delavskih strokovnih unij korupcije. Pravi, da namenoma izdajajo štrajke, prodajajo vpliv delavskega časopisja in imajo pobojnike v svojih uradih. Avtor navaja imena, datume in prostore ter vsote denarja, ki so jih prejeli voditelji unij.

Ibanez umrl.

Mentone, Francija, 29. jan. — Vicente Blasco Ibanez, španski pisatelj, je včeraj tukaj umrl. Ibanez, ki je dosegel svetovno slavo vsled svoje knjige "Štirje jezdeci apokalipse", je pisal "Petega jezdeca", ko mu je smrt vzela pero iz roke. Dela ni dokončal. Umrl je v pregnanstvu, ko je moral bežati iz Španije vsled svojih republikanskih in liberalnih idej. Njegova poslednja volja je bila, da ga pokopljejo v Franciji.

Pet žensk utonilo.

Tlemcen, Alžir. — Pet žensk je v petek utonilo tukaj, ko se je podrlo leseno kopališčno poslopje in jih vrglo v morje.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

138

Datum v oklepaju n. pr. (Dec. 31-1927) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PROVOKATORJI NA CENTRALNEM KONKURENČNEM PREMOGOVEM POLJU.

Vesti, ki prihajajo s centralnega konkurenčnega premogovega polja, govore, da so med stavkujočimi rudarji zopet na delu provokatorji. Premogovniški podjetniki so se poslužili vseh sredstev, tudi najbolj ogabnih, da razbijejo rudarsko organizacijo, jo zdrobe v tak nič, da ne ostane popolnoma nič od nje in da vzame najmanj eno generacijo, da se rudarska organizacija zopet oživi.

Pittsburgh Coal kompanija je pričela z bojem proti rudarski organizaciji. Sledile so ji druge kompanije polagoma. Dne 1. aprila so se ji pa pridružile večinoma skoraj vse kompanije, ki nekaj štejejo v produkciji mehkega premoga. V začetku boja so se poslužile navadnih sredstev. Najemale so stavkokaze in pobojnike. Ko so spoznale, da to ne spravi premoga iz premogovnikov na svitlo, so pričele izganjati rudarje iz kompanijskih stanovanj in zatekle so se na sodišča po sodnijske prepovedi. Vsa ta sredstva niso omajala odločnosti in solidarnosti rudarjev. Prišla je zima, za stavkarje in njih družine se je povečalo trpljenje. Najbolj prizadete so one rudarske družine, ki so bile izgnane iz stanovanj in so se morale preseliti v barake, katere je rudarska organizacija v naglici zgradila, da nastani v njih največje siromake. Rudarji, ki so bili izgnani iz stanovanj, nimajo le nič za prehrano, ampak oni nimajo tudi mesta, kam bi položili svoje trudne glave. Trpljenje rudarjev je torej prikipelo do vrhunca.

Na poziv konference, ki jo je obdržavala Ameriška delavska federacija, se je organizirala pomožna akcija v velikem obsegu, da se družine stavkujočih rudarjev prehranijo čez zimo. "Openšaparji" in premogovniški baroni so mislili, da bo odziv za pomožno akcijo slab. Zgodilo se je pa narobe. Poziv za pomožno akcijo je našel odmev ne samo med organiziranimi delavci, ampak tudi med neorganiziranimi delavci, malimi trgovci in obrtniki in še drugimi sloji v taki meri, da so "openšaparji" in premogovniški podjetniki spoznali, da so njih prizadevanja za sestradanje rudarskih družin razblinijo v prazen nič, ako hitro ne izigrajo nove poteze. Spomnili so se, da je sedaj čas, da spuste provokatorje med rudarje. To je človeške hijene, ki nimajo sploh nobenega sramu, ki brcajo in bijejo okoli sebe, dokler niso ugnane tako v kot, da ne morejo nikamor ganiti.

Ti provokatorji so se pritepli med stavkujoče rudarje in njih trpeče družine v radikalni obleki. Pričeli so sami nabirati za odpomoč rudarjem. To delo je bilo treba izvršiti navidezno, da si pridobe zaupanje rudarjev. Nato so pričele milovati rudarje, kako silno oni trpe, kako "dobre plače" imajo voditelji njih organizacije. Prilivati so pričeli strup kapljo za kapljo v možgane rudarskih družin. Pri tem zločinskem delu niso te hijene z eno besedico pa omenile, koliko milijonov iztisnejo premogovniški podjetniki vsako leto iz dela rudarjev, dasiravno ne opravljajo nobenega dela v premogovnikih, pa tudi ne za rudarsko organizacijo. Ni pa ostalo samo pri zastrupljevanju mišljenja rudarskih družin na ta način. Kjer so opazile te človeške hijene, da so dosegle majhen uspeh, mal odziv, tam so nadaljevale svoje peklensko delo. Na nedirekten način so pričele te hijene priporočati rudarjem silo. Raztrosile so med rudarji vest, da s preiskavo v senatu ne bo nič. Da so v Washingtonu pozabili nanje in da je treba pričeti govoriti na drug način, da jih bodo slišali v Washingtonu. Tako govorjenje je šuntanje rudarjev k nasilnim dejanjem z namenom, da se prepreči kongresna preiskava. Nobeno nasilno dejanje ne more roditi nič dobrega. Sila rodi silo. In če rudarji trezno preudarijo svoje moči, tedaj spoznajo lahko na prvi pogled, da so izgubljeni v trenotku, ko se poslužijo sile.

Noben provokator nima zapisano na čelu, da je provokator. Ampak provokatorja je lahko spoznati po njegovem govorjenju. Zato pa rudarji naj pazijo, kaj govore oni, ki se jim vsiljujejo kot njih prijatelji v teh hudih in trpljenja polnih časih, pa magari četudi govore njih materni jezik. Danes so Judeži ravnotako med rojaki kot med drugorodci. Eni teh Judežev imajo odkazane manjše vloge, drugi pa večje, ampak vse vloge so izbrane tako, ako se izvrše po zasnovanem načrtu oberprovokatorjev in z velikim učinkom, da je organizacija v nevarnosti, da se uniči.

Rudarji! Kadar spoznate po govorjenju, da imate pred seboj človeško hijeno, ki opravlja provokatorsko delo, mu pokažite, kje je tesar v steni napravil luknjo. Ako ne uboga, mu pomagajte v svojem lastnem interesu, da vas hitro zapusti in se nikdar več ne prikaže med vami. Ako se bodete osvobodili provokatorjev, je upanje, da ohranite svojo organizacijo, v kateri napravite tudi red, ko bo sedanja stavka končana.

VESTI IZ NASELBIN

Kako se godi stavkarjem.

Glencoe, O. — Vzhodna ohijska konferenca JSZ me je pooblastila in tudi predsednik SNPJ, kateri mi je nekaj denarja poslal z namenom, da obiščem rojake po naselbinah po vzhodnem Ohiju, kjer so prizadeti od premogarske stavke. Obiskal sem 10 naselbin in v vsaki razdelil nekaj podpore med najpotrebnejše. Pri delitvi podpore sem bil nepristranski.

Moram reči, da slovenski narod je miroljuben in rad ne prosi, ako ni v hudi stiski. Zato pa je veliko potrebnih rojakov, ki niso še nobenega centa dobili od nikjer. Unija da samo tistim, kateri najbolj nadlegujejo.

Prišel sem do rojaka, ki ima ženo in deset otrok, katerih najstarejši je 15 let star in hodi še v šolo. Rojak mi je potožil, da je ves čas na stavki in da je v tem času dobil komaj $2 podpore od unije. Dejal je, da je to največja podpora, kar sem mu jaz dal. Zadolžil se je že 500 dolarjev, in nikjer mu ne dajo na kredit, povsod zahtevajo gotovino. Sicer ima doma kravo, a ima samo še za teden dni klaje. Če ne dobi pomoči, da kupi krme, bo prisiljen kravo zaklati in s tem bo pa odvzel otrokom mleko. Človeku se res srce krči, ko posluša slične tožbe.

Milo se mi je storilo, ko sem prišel v hišo, kjer imajo več otrok. Plašno so me gledali, ko sem jih vprašal, kako živijo, medtem ko sem v potno knjižico zapisal ter dal par dolarjev na mizo. Takoj so se jim obrazki zjasnili in so prav milo mater pogledovali. "Bo že nekaj," so si mislili. Na spomin mi je prišel čas iz moje otroške dobe, ko smo na biriča gledali plaho v strahu, ko je prišel rubit, če ni bil davek plačan. Toda birič ni na mizi pustil denarja, pač pa ukaz: Plačaj! Če ne, prodamo.

Da so stavkarji revni in v resnici podpore potrebni, sem pač sam videl. V trgovini jim ne dajo na upanje. Plačati je treba vse z denarjem. Kdor ima domačijo, ne dobi nobenega človeka, da bi mu dal na prvo vknjižbo. Tudi nobena banka ne da niti na prvo vknjižbo. V Belmont okraju so zavarovalne družbe odpovedale zavarovalnino proti ognju. Kdor je imel plačano, so mu povrnili. Za vzrok so navedli, da slutijo, da bi stavkarji nalašč hiše zažgali in nato odškodnino zahtevali.

Stavke še ne bo konec. Kompanije so trdosrčne kot kamen. Za vsako ceno hočejo organizacijo uničiti, poleg tega pa tudi male kompanije. V načrtu imajo, da opuste vse svoje male rove; obratovali jih bodo z modernimi stroji pod odprto delavnico seveda. Okrog rova napravljajo barake in tudi prodajalno. Gorje premogarjem, če se kompanijam posreči uničiti organizacijo! Delati bodo morali kot bodo lastniki ukazali in poleg tega pa še molčati, če se jim bo še slabše godilo. Če bo kdo kaj rekel delodajalcu ali preddelavcu, tedaj se bo že mogel pripraviti na selitev. Nobenega ne bodo tolerirali, če se jim bo zdel, da začne misliti. Premogar brez organizacije bo pravi suženj. Drugega nam ne kaže, kakor da trpimo in vztrajamo do zmage.

Kjer obratujejo s skebi, se jim tudi slabo godi. Vsak skeb se mora ob prihodu podpisati, da bo delal 5 dni. Če po teku petih dni pusti delo, ne dobi niti centa za svoje delo. Skebje se med seboj psujejo in prepirajo ter zmerjajo, da je grdo. Zato pa vsaki dan odhajajo in zopet drugi pridejo.

Končno naj še omenim, da smo dobili še precej veliko snažne obleke in razdelili med potrebne. Od ene strani sem dobil vprašanje, dali se res prejemniki obleki posmehujejo, ker dobe stare cunje. Na to vprašanje odgovarjam: Bodite vsi nabiralci in darovalci prepričani, da se nihče, prav nihče ne posmehuje, temveč je ljudstvo zelo hvaležno in veselo, ko dobi pomoč v obleki ali v denarju. Obleka, ki je bila poslana v Maynard in v Bridgeport, je bila vsa v dobrem stanju in ni bilo nikakšnega vzroka, da bi se kdo posmehoval. Če je pa tu pa tam kakšen sebičnež, ki se mu ne more nikdar z nobeno stvarjo ustreči, se seveda pritožuje na odbor, ker mu ni ustregel, kakor si je on sam mislil in želel. Reči moram tudi, da je bila stvar, ki je bila poslana na lokal unije, bolj v slabem stanju. Zaboji od Slovencev pa so vsebovali dobro ohranjene obleke. Sam sem pomagal odpreti zaboje, ki jih je poslala sodruginja Frances Zakovšek iz North Chicaga-Waukegan, Ill. Iznenadena sva bila s sodrugom Joe Snojem, ko sva videla lepo oprano blago za otroke in ženske v tem zaboju. Poleg pa je bilo tudi par kosov novega blaga. Vse je bilo lepo zloženo in v najlepšem redu.

Zato se na tem mestu v imenu prejemnikov nabiralcem in nabiralkam najlepše zahvaljujem. Za toliko blaga, kot smo ga Slovenci dobili, je pač bilo treba mnogo truda in na marsikatera vrata je bilo treba potrkati. Upam, da naše brate Hrvate podpira pittsburški reliefni odbor.

Preden končam, naj še povem tistim, ki mi ne zaupajo, da sem, ko sem obiskal 10 naselbin, tako malo stroškov napravil, da skoro ni vredno, da bi zapisal—samo okrog $4. Če me je kateri kam z "lizo" peljal, je bil to štrajkar v potrebi in sem mu dal par dolarjev v podporo. V vseh naselbinah so bili zadovoljni, ko sem jih obiskal. Rekli so, da Cainkar se ni mogel boljšega umisliti, ko je mene okrog poslal. Če sem katerega pomotoma prezrl in je v resnici potreben, tedaj mu še lahko pošljem. Še enkrat se na tem mestu vsem tistim, ki so mi šli na roke, prav lepo zahvalim, ker so mi pokazali, kje stanujejo potrebni rojaki. — **Nace Žlemberger.**

O poteku stavke.

Dillonvale, O. — Pred mesecem sem poročal, da je stavka tu 100%. Danes pa ni več to resnica. Wheeling Coal kompanija je pričela tu obratovati svoj rov št. 1 pod odprto delavnico pred nekaj dnevi. Sedaj ima že okrog 40 skebov, ki delajo noč in dan in tudi ob nedeljah. Ista kompanija je vzela v najem rov od Koss-Valley kompanije, katerega obratuje že kakšne 3 mesece; oddaljen je od tu približno 20 milj. Pri tem rovu je delalo že veliko skebov, ki se vedno menjavajo; eni gredo, drugi pridejo. Nekaj časa jih je bilo še celo preveč, dokler je kompanija plačevala po $5 na dan. Potem pa je pričela plačevati od tone in skebje so pričeli izginjati. Kompanija je seveda pričela premog tehtati, ki pa je tako malo tehtal, da je veliko skebov pobralo šila in kopita.

Dne 24. januarja sem obiskal unijsko dvorano, da sem se bolj prepričal o resničnem postanku. Rekli so mi, da je ostalo še okrog 80 skebov ter par izurjenih rudarjev. Na okrog hodijo agentje, ki lovijo kaline pod pretvezo, da nekje grade železnico ter da rabijo delavce, pa jih nekoliko dobe, da sedejo na limanice. Že veliko jih je bilo zapeljanih na ta način, med njimi tudi dva Slovenca iz Pittsburgha, Pa., a sta takoj spreviděla kaj je. Samo najedla in napila sta se, pa sta nato prišla v unijsko dvorano, kjer sta povedala, kako so ju agentje speljali na led.

Tukaj je za kompanijskega pobojnika neki Jim Pilney, kateremu vedno delo smrdi. Bil je že v raznih krajih in pred stavko je bil suhaški agent, sedaj pa je kompanijski deputišerif ali pobojnik. Po narodnosti je baje Čeh. Govori vse, samo da človeka dobi na svojo stran. Opozarjam delavce v drugih naselbinah, naj se drže proč od tu in naj se ne dajo preslepiti lepim besedam agentov. Ako bi bilo tu pošteno delo, tedaj nas je tukaj nad 1000 delavcev, ki bi šli delat. Tako pa stojimo trdno, da zmagamo.

Stavka dosedaj poteka mirnim potom, dokler mi mirno gledamo na vse sodnijske prepovedi. Ako bo šlo tako naprej, bodo kmalu vse kompanije obratovale rudnike pod zaščito prepovedi. Pravkar je bila izdana še ena prepoved, da ne smemo motiti obrata premogovnikov. Izgleda, da je vse proti nam. Kaj bo??? Mi vsi delavci moramo stopiti skupaj ko bo čas volitev v tem letu. Pripraviti se moramo in postaviti na odgovorna mesta može, kateri bodo nam naklonjeni, ki ne bodo skrbeli samo za žepe kompanijstov. Čas je, da se enkrat prebudimo in skupno nastopimo, da bomo vsaj lahko zahtevali svoje pravice in jih tudi dobili. Čas je že, da pošljemo naše "voditelje" v pralnice, da se očistijo.

V desetmesečnem štrajku smo dobili dosedaj nekateri po 7, drugi pa 9 dolarjev podpore. To je res malenkostna podpora od naše unije. Kam neki je šel denar iz blagajne, da ne dobimo več. Saj je tudi Ford spremenil stari model svojega "fliverja", zakaj bi še mi ne spremenili Lewisove mašine? Postavimo na njegovo mesto boljše voditelje. Ako bi imela UMWA takšne voditelje kot jih ima SNPJ, bi ne dobili $9 podpore za 10 mesecev. Garantiram, da bi dobili po $9 na teden.

Kakor hitro se kaj položaj spremeni, se bom takoj oglasil. Tu smo samo tri slovenske družine in par samcev. Vsi smo naročniki Prosvete in člani SNPJ. Rojaki, svetujem vam, da pristopite v to podporno organizacijo, ker SNPJ je najboljša za Slovence. Ona skrbi za nas v bolezni, nesreči in sedaj v stavki. Vsaka slovenska hiša bi morala imeti list Prosveto.

Pozdrav slovenskemu zavednemu življu! — **Frank Oblak,** stavkar.

Sličica "prosperitete".

Woodlawn, Pa. — Woodlawn se nahaja 19 milj severno od Pittsburgha ob reki Ohio v takozvani Beaver Valley. Leži na hribovitem kraju in šteje kakšnih 25 do 28,000 prebivalcev. Ima dobro idočo industrijo, najbolj v vsej Beaver Valley. J. & L. S. kompanija zaposluje povprečno 12 do 14,000 delavcev.

Z delom se ne bom hvalil, niti nobenemu svetoval sem za delom hoditi. Tu pri nas je slabo, ker so nekateri departmenti odslovili veliko delavcev, a tudi drugi ne obratujejo s polno paro. Priganjaštvo tu cvete. Prej so delali 3, zdaj sta prisiljena tisto delo opravljati 2 za isto plačo. Če se kdo upre temu postopanju, mu preddelavec takoj pove, da ima 10 drugih, ki čakajo na delo..

Dne 11. jan., 1928, ne v Moskvi in ne v Beogradu, nego v U. S. A, kjer se cedi med in mleko, je prišel neki Italijan v pisarno, ker je bil pred meseci odslovljen za nedoločen čas. Iskal je povsod delo, a ga ni mogel dobiti iz razloga, ker je oko zgubil. Vrnil se je obupan in vprašal za delo. Odklonili so ga z odgovorom, da nimajo nič. Italijan je odvrnil, da bo streljal, če mu delo ne dajo, ker drugega izhoda nima; da ima ženo in otroke za prehranjevati. Potegnil je samokres in streljal, a naboji niso izdali. Kompanijski biriči so oddali nanj tri strele in vse tri smrtne. Nesrečni je umrl isti večer v bolnišnici. To novico so prinesli meščanski listi kot ponavadi z malimi črkami. V istem listu sem videl z velikimi črkami izjavo U. S. Steel korporacije, kakšno prosperiteto imamo.

To mesto dobro napreduje na prebivalstvu, ki je mešanih narodnosti. Podporna društva imamo različna; imamo srbska, hrvatska, poljska, rumunska in grška; političnih ni, zakaj kompanija ima besedo tu.

Slovenca ni nobenega v Woodlawnu. V Aliquippi pa je prilično število Slovencev, ki imajo svoj Dom. Zaposleni so večinoma pri J. & L. S. Co.

Ker ne vem, če je kakšen Slovenec v Woodlawnu, mislim, da bi bilo dobro, da se pozive, če je kakšen, da bi skupno s Hrvati in Srbi ustanovili društvo SNPJ.

John Robaš, član društva št. 244 SNPJ.

Brezvestneži zopet na delu

ČUVAJTE SE JIH!

Brezvestneži so zopet na lovu za žrtvami. Izgleda, da imajo zmeraj dovolj uspeha med našimi rojaki in člani, kljub našim večkratnim svarilom.

Ni še dolgo, ko smo objavili, kako je neki lopov operiral med našimi ljudmi po Oregonu, kako se je predstavljal za direktnega zastopnika iz gl. urada SNPJ ter vpisoval nove člane za veliko podporo, proti veliki pristopnini. Operiral je največ med Hrvati in za pooblastilo ga ni vprašal nikdo. Znal je lepo in prikupljivo govoriti, ljudje so pa rekli: "Ovo je čovjek, ovaj pravo kaže — eti ti novaca, brate!" — pa je imel uspeh. Poročalo se nam je, da jih je na ta način "sprejel" veliko lahkoverneževv, in samo v enem okraju jih je obral za približno tisoč dolarjev, potem jo pa odkuril naprej za novimi žrtvami.

Očividno je, da ljudje, ki nimajo srca do sočloveka in sočustva do delavca-trpina, znajo izkoristiti vsako situacijo v svoje prevarljive namene. Kakor je on lopov izkoristil našo kampanjo in dobro ime naše jednote na zapadu, tako sedaj izkoriščajo nepoštenjakoviči velikodušnost našega članstva, ki podpira svoje sobrate na stavki. Videli so, kako naši ljudje sočustvujejo s štrajkarji, kako sami žrtvujejo in podpirajo družine stavkarjev ter z denarnimi in drugimi prispevki lajšajo trpljenje ter jim pomagajo v tej pravični borbi za človeške in delavske pravice, in brezvestne duše izkoriščajo tudi to. V Pennsylvaniji so se pojavili individuji, ki pravijo, da delajo za stavkarje. Prodajajo nogovice in drugo ceneno robo, ljudje pa pridno kupujejo in marsikateri da tudi več kot se vpraša za robo, saj misli, da gre res za stavkarje. S tem pa še tički niso zadovoljni. Kjer je le kaj več oseb skupaj, se začne kolekta s klobukom, in če je družba dobro razpoložena, vsak več daruje in — biznis je dober! Računa seveda ne dajo nobenega, pač pa ob pravem času izginejo, in z njimi izgine nabran denar . . .

Tako znajo brezvestne duše izkoristiti tudi štrajk in trpljenje stavkarjev v svoje lopovske namene. Našim rojakom se zadnja leta nikjer prav dobro ne godi. Delavske razmere, ako niso pod ničlo, so povsod bolj slabe. Nikjer se več stalno ne dela in ljudje so povsod izčrpani. Mnogi so bolj sami potrebni podpore, kakor pa so zmožni dati, toda kljub temu darujejo za stavkarje, odtrgujejo od svojih ust in delijo z brati, ki so na fronti v dolgotrajnem boju s premogarskim trustom. To je velik in vse hvale vreden čut bratstva in delavske solidarnosti! Toda nepoštenjakovičev ne manjka nikjer in oni brezvestno izrabljajo tudi to — to najplemenitejšo zavest in nakoristnejši čut človeški!

To smo zapisali kot ponovno svarilo članom in rojakom. Čuvajte se lisjaških krukov in kukavic v človeški podobi. Ko se pojavi kak fehtač ali nabiralec za stavkarje med vami, zahtevajte pooblastilo od društva, ali pa od unije, in prepričajte se, če je pravo. Vprašajte tudi, kako se kontrolira njegove prejemke in komu daje račun. Vselej premislite, ko daste, in prepričajte se, komu daste. Kogar ne poznate in kdor nima zanesljivega pooblastila, ne dajte mu nič! In nič ne dajte onim, kateri ne dajejo računov pod javno kontrolo!

Dobro je, da smo velikodušni in da pomagamo trpečim, toda paziti moramo, da naši prispevki pridejo tudi v roke potrebnim in ne krukom.

In naši člani in rojaki se najboljše zavarujejo pred nepoštenjaki na ta način, da pošiljajo svoje prispevke naravnost na jadnoto, z naročilom, komu naj se odda in kako porazdeli.

Vincent Cainkar, preds. SNPJ

BARIKADE

Evolucija živijozma.

1914: Živijo cesar!
1920: Živijo kralj!
1928: Živijo komisar!

*

Meteorologija.

Tužna vest iz Normandije: Pri nas vedno dežuje, samo pozimi sneži.

*

Živijo!

Vojna v Nikaragvi bo kmalu končana. Sandino je že odšel v nebesa. Potem pošljemo naše čete v San Antonio de Padua, kjer se nekaj kuha proti našim interesom.

*

Konjski spomin.

Ja, ta naš šibojganski Francelj, ta pa ima spomin! Še danes se prav dobro spominja, kako je pred desetimi leti vgel "finfer" na baro, da opomore prazno blagajno. Danes, ko je blagajna polna, pa Franceljnu niti zraven ne marajo. Nič ne jokaj, Francelj, saj še ni vsem dni konec! Plačilo bo, če ne na tem, pa na onem svetu. — Pepec.

*

Predmestna vest.

Kakšnega zlodja pa v Kruc hajlantu počenjajo? Sodomiselna majka, ki navadno ljubi vse "grčave" Pepete, je napovedala štrajk! — Nick Lopata.

*

Predkonvenčni nasveti.

Ker se bo leta 1929 volil novi gl. odbor, priporočam delegatom prihodnje konvencije, da izvolijo sledeče gl. uradnike:

Ernst Bartulovič, gl. predsednik;

Charles Novak, gl. tajnik;

Frank Novak, gl. blagajnik.

Ako slučajno kateri teh treh ne sprejme, naj pa kandidira kak Popič ali Uzmovič. Ta predlog je bil dne 13. kozoprsk soglasno odobren po družini Ogoreuc, Homer City, Pa.

*

Lahka stvar.

Majnarji, zakaj niste javni notarji? Tako lahko, kot nekateri škrici, avanzirate tudi vi. In koliko jih je! Komaj eden stopi ven, je že drugi notri. — A. P.

*

"Buckshot" iz Colorada.

Sanje se bodo uresničile . . . Past je nastavil, sam se bo ujel . . . Ne hodi v globoko vodo, ako plavati ne znaš! . . . Na oni strani se čolnič potaplja . . . Potegnite ga k bregu, še čas . . . — Ima čas.

*

Prokleta trojica.

Iz Detroita: Vprašal sem ga, kaj so imeli tako smešnega v nedeljo na Westsajdu. Odgovoril mi je, da je prišla sveta trojica iz Chicaga. Kakšna sv. trojica? Bog oča, Bog sin in Bog sv. duh, en sam Bog? On se zasmeje in pravi; Saj ni tako, tako je: Novak alias Frank, Novak alias Čarli in Novak alias Nevesekdo, en sam Ernešto! — Miroljub iz Westsajda.

*

Spet nekaj za "odprte" glave!

Kaj je bratstvo? V čem se izraža pravo bratstvo?

Kdor pošlje najboljši odgovor do 13. februarja, dobi ček za $1. Nagrado dobi najboljši odgovor, pa naj bo prvi ali zadnji. Torej na delo!

Agitirajte za "Prosveto"

Vesti iz Jugoslavije

Špiritisti v Trbovljah. Vpliv verskega fanatizma tudi v Sloveniji katastrofalen.

(Izvirno.)

Napredni smo Slovenci zelo malo, čeprav se Slovenci zelo zanimajo za napredne ideje, za napredne organizacije, za napredne stranke in sploh za vse, kar je naprednega. Ali včasih se ornejo dogodki tako, da se vsa za naprednost Slovencev pokaže v konservativnosti (nazadnjaštvu), ki ima svoj vzrok v klerikalizmu in v tipičnem slovenskem pobožnjaštvu. To se je videlo pri raznih prilikah in v raznih slučajih, ali kar se dogaja v tem stoletju v Trbovljah in sploh rudarskih revirjih, pa je pa nezaslišano ali kljub temu za slovenske razmere prav tipično.

V rudarskih revirjih se namreč organizira celo neka prečudna verska sekta. Voditeljica te verske sekte je neka gospa Reika Hartmanova, ki stanuje v nizki delavski baraki. Je ta gospa suhega obraza, ostrega sokoljskega nosu in špičaste brade in ostro začrtanih potez. Govori strašno hitro in ko govori, citira dolge molitve in sveto pismo z izrednim spominom. Ustanovila je svoje posebne obrede in jih tudi jako natančno izpolnjuje. Videti pa tudi je, da v svoje nauke globoko veruje in da se ravna po njih. Ker je Reika odločna žena in zmožna tudi, je organizirala versko družino špiritistov. Teh družin je zelo veliko v Trbovljah, Vodah, Bevškem, Retju, Sv. Urhu, Zagorju, Kotredežu, v Šavski dolini pri Laškem, v Št. Jurju ob južni železnici in dr.

Da se bodo naši čitatelji mogli bolj informirati o tem verskem gibanju, bomo označili bistvo vere slovenskih špiritistov v domovini: "Jezus je rekel: vi vsi, ki se zberete v mojem imenu, vedite, da sem med vami jaz. Zadostuje vam lahko vsak kotiček v hišah, na polju, v hribu, sploh pod milim nebom in vam ni treba razkošnih cerkva. Pravemu vernику pa se tudi ni mogoče pogovarjati z Bogom v cerkvi, kajti moti ga petje, govorjenje mlačnežev, prerivanje mladine itd. Molitev te verske sekte špiritostov je samo očenaš in češčenamarija. Drugih molitev ne poznajo, in jih tudi ne priznajo, ker so jih postavili duhovniki. Ali ti fanatiki se navnajo samo po 10 božjih zapovedih, ker edino te je sam bog postavil. K molitvi se zbirajo v stanovanjih; tudi trije člani zadostujejo, da se vrše molitve.

To versko gibanje med Slovenci v rudarskih revirjih je ustanovil neki Anton Konobel. Je to človek, ki se je pred 10 leti naselil v Trbovlje. Preje je bil mnogo časa v Braziliji. Naenkrat je začel oznanjati nove nauke. Sprva je imel jako malo števila privržencev, ali ker so Slovenci zavzeti za raznovrstne praparije, je število njegovih vernikov stalno naraščalo, tako da jih je danes že čez 1000. Mož sam je umrl pred 2 leti v Zagrebu, pri skupni molitvi. Zbranim članom verske družine špiritistov pa se še po smrti večkrat javlja, kadar so pri molitvi. Govorijo so, da je svojo dobo trpljenja že prestal in da je sedaj rešen vseh muk. Konobel je apostoliral za protektorja svojih živih bratov in sester in ima nalogo, da vzdržuje zveze med živimi in mrtvimi.

Toda teh špiritistov je več vrst in sicer so špiritisti, ki molijo za svoje ranjke in se pogovarjajo z njihovimi dušami. Vsega skupaj je 9 vrst špiritistov. — Člani verske družine špiritistov imajo trikrat na teden po eno uro skupne molitve. Sedejo za mizo, s komolci so oprti na rob mize, obraz tiščе v dlani in oči drže zaprte. Ob popolni tišini se fanatiki udajajo pobožnim mislim in molitvam ter žele, da se združi duh vseh bratov in sester v en sam cilj. Ta akt traja približno četrt ure. Nato se prične drugi akt: Nastopi namreč duh oz. duša umrlega človeka. Špiritisti sicer pravijo, da duše ne vidijo, toda nekateri med fanatiki so mediji in ti ga čutijo. To zaznajo, ko se začno tresti. Po mnenju teh fanatikov je biti medij posebna milost, ki pa se jo izgubi z grehom. Kdor je posebno pobožen in izpolnjuje vse zapovedi, postane medij in on vidi dušo, ki se pojavlja. Ko medij začuti duha, prične glasno moliti. Nato vpraša duha, kdo da je, kaj da je bil, koliko je star in še take formalnosti. Nastopajoči duh pa govori, oz. odgovarja po enem izmed zbranih molivcev. Duhovi blodijo še nekaj časa po smrti okrog, da se pokore za svoje grehe, ki so jih napravili v življenju. Dogodi pa se večkrat, da pride mednje tudi kak drug, ki je bil v življenju šalivec ali pa lažnjivec. V Trbovljah pravijo celo, da je prišel mednje sam duh, ki je bil svoječasno škof. Pri skupni molitvi pa je rekel, oz. odgovoril, na vprašanje medija, da je kmet. Ali mediji so, ker so bili pobožni, spoznali, da ni govoril resnice.

Načelno pri vsem tem verskem gibanju v slovenskih rudarskih revirjih je, da imajo ti fanatiki duhovnike za največje svoje podanike. Njim le manjka sicer verske volje, vendar pa jim ne gre v glavo, čemu naj bi jim služili nekateri od cerkvenih glavarjev in dostojanstvenikov postavljeni obredi. N. pr. ako žališ boga in grešiš, se ti vendar ni treba izpovedati zato drugemu grešniku! Špiritisti se samo vdajajo v molitvi in se v pogovoru z Bogom pokesajo svojih grehov, s čimer jim je odpuščeno. So pa špiritisti v nečem dovolj pametni, namreč v tem, da zanikajo obstoj pekla; po smrti se sicer pokore umrli za svoja nepokesana dejanja, vendar pa zato pekel ni potreben. (Mogoče so mnenja, da je sam svet, oz. življenje na tem svetu — pekel). Po njihovem mnenju se namreč duše napotijo k bogu, kjer je zanje že od nekdaj prostor. Umrli delajo pokoro na najrazličnejše načine. Hodijo po vodi in jih zebe. Druge muči kes, ki je hujši od pekočega ognja. Mnogi pa tudi hodijo bosi po trnju in pesku. Toda po prestani pokori postanejo gostje svojega nebeškega očeta.

Iz vsega tega novega verskega gibanja v domovini se more sklepati samo eno in to je, da se verske razmere niso dosti spremenile od zadnjih desetletij in da so gospodarske razmere slovenskega delavca in kmeta še vedno zelo slabe, kajti ni mogoče misliti, da bi se mogel razviti v napredni Sloveniji nov verski fanatizem, pa magari v obliki špiritizma. Ali o tem bomo še govorili.

Tudi v Zagrebu so zgradili v preteklem letu mnogo stanovanj. Priznati je treba, da se je v Jugoslaviji v prejšnjem letu res mnogo storilo, da se je omilila stanovanjska kriza, ki je povzročala toliko in toliko nesoglasja in ki je postajala z vsakim dnem kritičnejša. Zelo veliko delavnost za odpravo stanovanjske krize so pokazale predvsem — večje občine, zlasti pa mesta, kakor Ljubljana in pa Zagreb. O stanovanjski akciji mesta Ljubljane smo svoječasno že poročali. Danes pa hočemo povedati, da se je tudi v Zagrebu mnogo storilo za omiljenje stanovanjske krize. Po poročilu zagrebškega gradbenega urada je imel Zagreb 6587 stanovanjskih hiš s skoro trideset tisoč stanovanj. V devetih letih po svetovni vojni je bilo v Zagrebu postavljenih 50 štirinadstropnih hiš, okoli 200 trinadstropnih, 150 dvonadstropnih, okoli 700 enonadstropnih in nad 1800 pritličnih hiš. Vsega skupaj je bilo zgrajenih 5314 stanovanj z nad 12 tisoč sobami. Za Zagreb pač lep napredek.

V Jugoslaviji pravijo nekateri, da nočejo kaditi tobaka. To se godi v Mostarju, odkoder nam sporočajo, da se je v nevesinjskem okrožju pričelo veliko gibanje proti kajenju tobaka. Organizirali so kar celo društvo, samih proizvajalcev tobaka, ki šteje menda že sedaj nad 150 članov. V svojih pravilih imajo napisano, da bo oni, ki se je pregrešil in ki je torej bil zasačen pri pušenju, občutno denarno kaznovan. To gibanje je prav potrebno in bi bilo želeti, da bi se razširilo po vsej Jugoslaviji.

Brezposelnost v Evropi

Razvoj delovnih trgov je prav gotovo znak za gospodarski položaj dotične dežele, nekakšna gospodarska vremenska opazovalnica. Vsled zboljšanih razmer se je brezposelnost na evropskem kontinentu v zadnjem letu znatno skrčila. Kolebanje delovnega trga je posledica dve vrst dejstev; prva vrsta dejstev je označena s pojmom gospodarskega kroženja, torej spremembe med konjunkturo in nazadovanjem, druga vrsta je pa pod vplivom letnih časov. Dočim je Evropa na potu do gospodarskega dviga in se število brezposelnih stalno manjša, začenja sedaj zimski čas to gibanje ustavljati; to je vsakoletni pojav na prehodu od jeseni do zime. Skoraj v vseh deželah je sedaj večje ali manjše število delovnih moči razpoložljivih, kar se pač še ne kaže v polni moči. Treba nam je računiti s tem, da bo število brezposelnih še naraslo.

V št. 31. nemškega "Reichsarbeitsblatta" najdemo zanimive podatke o sedanjem stanju brezposelnosti v Evropi. Število brezposelnih na Angleškem se je v zadnjem času pomnožilo; 21. novembra je znašalo 1,126.300 ali 9.3% vseh delavcev. Pri tem pa niso še všteti poljski in železniški delavci ter javni delavci in hišni nastavljenci. Končani štrajk torej ni prinesel nobene bistvene razbremenitve. Pred začetkom štrajka, v aprilu 1926, so našteli 1,093.800 brezposelnih, v juniju 1926 je bil z 1,751,100 dosežen višek, v maju 1927 je bilo brez dela samo še nekaj nad 1 milijon ljudi. Neugodni položaj, zlasti v rudarstvu, v kovinski in v tekstilni industriji je število zopet dvignil. Zavarovanje proti brezposelnosti se je zaključilo v Angliji v letu 1926 s pasivno bilanco 15 milijonov angl. funtov (4500 milijonov dinarjev). — V Nemčiji se je število onih, ki dobivajo podporo od zakonitega brezposelnega zavarovanja, nekoliko pomnožilo. Brezposelnst kaže sledečo sliko:

Začetkom januarja leta 1927 je bilo 1,827,000, začetkom junija 750.000, začetkom oktobra 442.000, začetkom novembra 455.000 podpirancev.

V januarja 1927 sta se javila v polni ostrini oba momenta: najnižja gospodarska depresija in pa pritisk sezijskega kolebanja. Od tedaj sta šli obe krivulji vsled posebne konjunkture nemškega gospodarstva v isti smeri in sta se začeli oddaljevati druga od druge šele v zadnjem času. Proti koncu novembra je bilo število brezposelnih, kakor poročamo tudi na drugem mestu že 521.000, 14 dni nato pa 752.000 ali za 44.3% več. Pri tem mislimo zmeraj le na moške brezposelne. Ta velikanski prirastek je deloma posledica končanih zasilnih del vsled poznega letnega časa, deloma posledica odpustitve delovnih moči iz poljedelskih, stavbnih in drugih sezijskih obratov.

Relativno zelo ugodno se je razvil delovni trg na Holandskem. Tudi tam je kazal letošnji januar rekordno višino s številko 45.658, kar je 15.6% zavarovanih. Od tedaj do maja je padlo število na 18.700 ali 6.8%, sedaj jih je ca 19.300. Pripomniti moramo, da je samo circa sedmina holandskega delavstva zavarovana proti brezposelnosti, kar je seveda za Holandijo jako ugodno znamenje.

Švica izkazuje pri prebivalstvu skoraj štirih milijonov samo 8000 brezposelnih. — Švedska je štela na koncu leta 1926 47.000 brezposelnih ali 19.1% zavarovanih članov, v novembru 1927 pa 20.000 ali 7.8%. — V Belgiji je bilo od 620.000 delavcev v avgustu brez dela ca 31.000, sedaj jih je ca 32.000. — Ogrska v januarja 20.400, sedaj 12.700.

Razmeroma majhno je nazadovanje brezposelnosti v deželah, ki trpijo na slabih valutnih težavah oziroma na posledicah pred kratkim izvršene stabilizacije. Najslabši sta v tem oziru Norveška in Danska. Zadnja je štela v januarja 87.100 brezposelnih ali 31.4% zavarovanih, v juniju 50.700 ali 16.5%. Na Norveškem je brez dela 20.9% zavarovanih. — V Italiji je Mussolinijeva politika "s parado lire" od junija do avgusta l. l. vrgla zopet ca 50.000 delavcev na cesto; število vpisanih brezposelnih je znašalo na koncu novembra 263.000, je torej višje kot doslej najvišja številka v februarja z 259.000. — Veliko bolj mirno se je javil deflacijski proces na delovnem trgu v Franciji, kjer je bilo ob 40-milijonskem številu prebivalstva v februarja samo 80.000 delavcev brez dela, v juniju 23.700, v avgustu 28.500. — Razmeroma prav visoko je število brezposelnih v Avstriji, čeprav se je od januarja do novembra znižalo od 235.000 na 135.000. — Poljska je mogla vsled zvišane produkcije število brezposelnosti znižati od januarja do oktobra od 252.000 na 138.000. Pri novih državah bo bodoči razvoj delovnega trga odvisen od tega, če si bodo mogle mlade narodne industrije osvojiti kaj prodajnih trgov v inozemstvu. — V Rusiji je bilo brez dela v marcu 1,455.000 ljudi, na koncu avgusta pa 1,127.000. To je sezijski pojav; sedaj je število gotovo zopet višje.

ZAKAJ NAS ZEBE V PRSTE NA NOGI?

"Zato, ker je zunaj mraz in nam stopala v dotiki z mrazom premrznejo."

Da, ampak stvar vendar ni čisto tako preprosta. Če bi prišlo do stopala dovolj krvi, ne bi si izmislil nikoli noben prst na nogi, da bi pozebel. Čim dalje pa se nahaja kakšen ud človeškega telesa od središča krvnega obtoka in njegovih glavnih žil, tem manjše postajajo žile in in tem manj so zmožne, da bi s toploto svoje krvi segrevale dotični ud. Prsti na nogi pa odnašajo med drugimi tudi v tem oziru rekord. Zato jih je treba — kakor sploh vse stopalo — še posebe čuvati pred mrazom. Največja napaka ljudi je ta, če menijo, da se s čim tesnejšo obutvijo tem bolj zavarujejo pred mrazom. Nedostajanje krvi v koncih nog in njegove slabe posledice se izregulirajo v normalnih okoliščinah same po sebi s pomočjo kožnega dihanja. To dihanje samo povzroča nekaj toplote. Pretesna obutev pa ga ovira in posledice so potem razumljive. Kdor pa zmrzlih stopal nima rad, bo nosil pozimi vedno nekoliko širšo obutev, ki jo bo opremil z vložkom iz slame in ki je tudi ne bo pretesno zavezal. Tako bo okoli stopala vedno plast toplejša ali vsaj ne mrzlega zraku, ki ga bo obvarovala ozeblin. In še to si je treba zapomniti: na čistost nog je treba paziti pozimi prav tako kakor poleti, a ni umestno umivati si jih s toplo vodo. Mrzla voda je najboljša, če imaš še posebno mrazljive noge, poskusi tudi kar z drgnjenjem s snegom. Nogavice večkrat premeni! Če nosiš nizke čevlje, omisli si gamaše.

Prepričevalen dokaz.

Neki stavbni podjetnik je bil aretiran, češ da je v pijanem stanju šofiral svoj avtomobil po najbolj prometnih ulicah nekega mesteca v bližini Londona. Prišel je pred sodnike.

Tam so ugotovili, da so stražniki "delikventa", potem ko so ga aretirali, natančno izprašali o vseh mogočnih in nemogočih stvareh. Vprašali so ga n. pr.:

"Načrtajte cesto, ki pelje iz Stajnesa, in sicer od Houslowa pa do križišča z veliko državno cesto, ki vodi na zapad!"

Ali pa:

"Rekli ste, da ste danes prodali neko hišo. Dobro. Narišite nam natančen tloris te hiše in prerez skozi streho. Dalje narišite v merilu načrt terena, na katerem je zgrajena hiša!"

Aretiranec je zmagoslavno odgovoril na obe vprašanji in je izpit srečno prestal.

Sodniki so bili z "izpraševalno komisijo" in njenim poslovanjem zadovoljni, obtoženčevo znanje pa jim je tako imponiralo, da so "delikventa" oprostili.

Koncesijska politika v Rusiji

Vladimir Ksandrov, predsednik sovjetskega koncesijskega komiteja, priobčuje v "International News Service" razpravo o gospodarski politiki ruske sovjetske vlade pri podeljevanju koncesij inozemskemu kapitalu za ustanavljanje podjetij v Rusiji. Radi izredno zanimivega in informativnega pregleda, ki ga nudi ta razprava uglednega strokovnjaka o koncesijski politiki sovjetov, podajemo v naslednjem kratko vsebino.

Pisec predvsem povdarja, da si je sovjetska vlada kljub izredno naglemu povzdigu ruske velike industrije z lastnimi finančnimi sredstvi vendarle na jasnem, da ta napredek v razmerju z rusko potrebo in naravnim bogastvom zemlje ni dovolj velik. Zato je izdala vlada že v decembru 1920 dekret, ki obravnava koncesijo v Rusiji ter objavlja interesiranim krogom pogoje, pod katerimi je inozemskemu kapitalu dovoljeno, da sodeluje v deželi. Tri leta pozneje je bil ustanovljen glavni koncesijski odbor z nalogo, da regulira vprašanje koncesijoniranja.

Od prvega početka do septembra 1927 je koncesijski odbor obravnaval 2.193 predlogov za podelitev koncesije. Na prvem mestu so bili predlogi nemških tvrdk, katerih je bilo 774 ali 35%. Drugo in tretje mesto sta zavzemali Anglija in Amerika.

V začetku je vladal glavni interes inozemstva za trgovske koncesije, ker so te potrebovale le malo kapitala in minimalne tehnične predpogoje, obenem pa so obetale hvaležne dohodke. Sovjetska vlada pa tej vrsti koncesij danes ne posveča več posebnega interesa, temveč daje prednost koncesijam na drugem polju, to pa iz enostavnega razloga, ker ji je zelo na srcu izkoriščanje naravnega bogastva Rusije, za kar potrebuje tuj kapital.

Od 2193 predlogov se je sklenilo do 1. septembra 1927 156 koncesijskih pogodb različne vrste. Od teh jih je 113 še danes v obratu dočim jih je 43 svoje delovanje ustavilo. Od teh jih je prišlo 9 v likvidacijo, ker se koncesijonarji niso držali pogodbenega roka za začetek obratovanja, daljnih 10 je samo od sebe ustavilo obrat, ostalih 24 pogodb pa je vlada razveljavila, ker se koncesijonarji niso držali prevzetih obveznosti.

V splošnem so se pokazale koncesije za investicijo inozemskega kapitala za zelo rentabilne. Povprečni dobički znašajo 20%, številka, ki je bila v nekaterih primerih še znatno prekoračena. Tovarniške koncesije so še posebno dobičkanosne. Z zadostnim obratnim kapitalom in sposobnim vodstvom se koncesija vedno izplača, kajti sprejemljivost ruskega domačega trga nudi v mnogih primerih prav izredne možnosti za prodajo proizvodov koncesijoniranega podjetja.

Koncesija pa mora imeti, kakor vsaka kupčija, korist za oba dela. Kaj ima sovjetska vlada od koncesij? V ruskem gospodarstvu so igrale doslej koncesije le majhno vlogo. V fiskalnem letu 1925-26 je znašala celotna udeležba sovjetske vlade na koncesijah 47,400.000 rubljev, t. j. samo 0.9% industrijske posesti, ki se nahaja v rokah vlade. V prvih devetih mesecih poslovnega leta 1926-27 je v koncesije vloženi kapital znašal 62 milijonov 300.000 rubljev. V letu 1925-26 je znašala skupna vrednost produkcije koncesijoniranih industrij 44 milijonov 500.000 rubljev, t. j. 0.52% celotne industrijske produkcije države. Produkcija industrijskih koncesij pa je narasla v prvih devetih mesecih tekočega fiskalnega leta na 46 milijonov 800.000 rubljev, t. j. ona znaša sedaj 0.64% celotne vrednosti sovjetske industrijske produkcije. Absolutno vzeto se je produkcija komisij, ki so jih dobile tuje družbe, dvignila v času od 1. julija 1926 do 1. julija 1927 za 40%.

V zvezi z izvedbo obsežnega industrijalizacijskega programa sovjetske vlade je smatrati za možno, da se pritegne v velikem obsegu inozemski kapital. Da se to doseže, se je izdelal načrt za nadaljnje koncesijske možnosti v Rusiji. Doslej je bil vzrok, da se je držal tuji kapital rezervirano napram sovjetski Rusiji v tem, da ni zadostno poznal velikih možnosti in pogoev za delo v sovjetski državi. Sedaj se namerava gori omenjeni načrt objaviti v vseh tujih državah, da se jim da s tem pnilika za informacije o koncesijoniranju, kar jim je doslej manjkalo.

Kurt Korrinth:

POSLEDNJI POZDRAV

Od Velike noči leta 1913 do 30. junija 1914 sem stanoval v nekem bonnskem penzijonatu z mladim Hamburžanom Hugon v. Poellnitzem. Moj tovariš je študiral pravo, jaz pa modroslovje in književnost. Postala sva zvesta prijatelja; boljšega od njega sploh v življenju nisem imel. Preživela sva v bratski slogi lepe in brezskrbne dni. Julija leta 1914 sem dovršil študije; 30. julija, dva dni pred izbruhom vojne, sva odpotovala vsak v svoj rojstni kraj — on v Hamburg, jaz v Bremen, da urediva najnujnejše zadeve in se javiva kot vojaška obveznika. Od tega trenutka se nisva videla nikoli več.

Pri vojakih sva si pridno dopisovala. Hugon je prišel na zapadno fronto, jaz na rusko, februarja leta 1916, pa na francosko v verdunski odsek. Koncem julija leta 1916 sem bil doma na dopustu. Zvedel sem, da biva Poellnitz tik za fronto v mirnem kotičku v Flandriji.

Še preden je potekel moj dopust, sem prejel Hugonovo pismo. Ves vzradoščen mi je sporočil, da je takisto dobil dopust in da se bo čez dva dni peljal mimo Kölna. Povabil me je, da naj pridem tja; tako se bova lahko zopet videla.

Ne spominjam se več, kaj me je zadržalo, da takrat nisem mogel izpolniti njegove želje. Nisva se sestala. Teden dni pozneje sem bil zopet na fronti. Vse je frčalo križem kražem — za pisanje ni bilo časa in tudi o Poellnitzu ni bilo več glasu.

Potem sem bil zasut in zastruplen s plini. Dobil sem povrh tega še živčni napad; vrnil sem se v Nemčijo in prišel v bolnišnico v Münster am Stein.

Tu sem doživel od 17. na 18. septembra to, česar ne pozabim do smrti.

Nemirno sem ležal v mrzličnem polsnu. Tedajci se postavi pred mojo posteljo — Poellnitz. Bulim vanj. Po čelu mu curkoma lije kri. Z eno roko se oprijemlje krvaveče rane na čelu, z drugo mi maha v pozdrav. "Z Bogom, moj dragi!" Te besede so bile tako razločne, da sem jih natanko slišal; o tem ni malo ne dvomim. V nekaj sekundah je Poellnitz izginil. Zakričim, se dvignem s postelje, planem iz sobe in drvim za njim na hodnik — po stopnicah, da poiščem svojega edinega, najvernejšega prijatelja. Spodaj na stopnicah me dohiti moj tovariš iz iste sobe. "Kam pa, za božjo voljo, kaj vam je?"

Polagoma sem prišel k sebi. Stal sem ves zmeden, v žilah mi je plala razgreta kri; opotekaje sem prispel v sobo in se vrgel v posteljo. Tisto noč nisem zatisnil očesa.

Drugo jutro sem napisal Poellnitzu obupno pismo:

"Tako-le sem sanjal. Kaj se je zgodilo? Sigurno kaj strašnega! Ali te bo moje pismo sploh še našlo živega?"

Slutil sem skoraj sigurno, da sem zaman pisal to pismo. Poellnitz je mrtev. Venomer sem se prepričeval, da je še vedno na varnem v Flandriji. Še tako pametni razlogi mi niso mogli vzeti občutka strahote. Tisto dopoldne sem bil ves zmeden. Okoli poldneva so delili pisma; med njimi je bilo tudi Poellnitzevo — devet dni staro, odposlano najprej na moj naslov v domovini.

"Zakaj mi nič ne pišeš? Kje si vendar? Škoda, da se zadnjič nisva videla! Zdaj sedim na solncu, v središču ofenzive, v najhujšem bobnajočem ognju; po povratku z dopusta so me takoj prestavili semkaj. Nihče ne ve, ali se bova sploh še kdaj videla. Se li dobro počutiš?"

Pred desetimi dnevi je bil še živ — danes je mrtev — pismo mi je najsigurnejše potrdilo moj sen.

Štirinajst dni je minulo v strahu in ugibanju.

Nekega večera sem se po kratkem izprehodu ves izmučen in zbit vrnil domov. Na mizi je ležalo pismo. Potipljem ga — tu bo odločitev — ves se tresem. Prižgem luč — spoznam svojo lastno pisavo — moje pismo Poellnitzu, na pismu pa križ — za križem beseda: "za domovino."

Pisal sem stotniji. Odgovorili so mi: Poročnik v. Poellnitz je padel v jutro 18. septembra v artiljerijskem napadu.

RAZNO

Nova metoda za določitev nosečnosti. — Gojitev raka zunaj telesa. — Berlinska zdravnika Aschbein in Zdedek sta odkrila nov način za določanje nosečnosti. Ugotovila sta, da vsebuje urin nosečih žensk neki hormon možganov. Za ta hormon ni kemične preizkušnje, pač pa uporabljajo mlade miši kot reagens. Če jim ga namreč vcepijo, se njihove jajčne celice takoj segrejejo. Tako injecirata Aschbein in Zdedek mladim mišim eden do dva kubična centimetra ženskega jutranjega urina. Če postanejo miši spolno zrele, tedaj je žena nosečа, drugače ne. Ta metoda je v sto preizkušenih slučajih odpovedala samo štirikrat.

•

V berlinskem Zavodu za biologijo se je posrečilo profesorju Tischerju najti možnost za gojitev po raku napadenih celic zunaj telesa. S tem se je dalo rešiti vprašanje, zakaj imajo takšne celice sposobnost, da rasejo neomejeno med zdravimi celicami telesa in kdaj se normalna celica pretvori v bolno celico. Pokazalo se je, da gradi na raku obolela celica svoje telo iz sokrvice in iz drugih tvarin normalnih celic, s katerimi je prišla v dotiko. V čisti sokrvici kot hranivu se razmnoži goj raka v dvajsetih dneh na 76kratno množino medtem ko je normalno tkaničje že davno nehalo rasti. Vendar mora biti v organizmu še neki nepoznani činitelj, ki daje bolnim celicam neomejeno rast. Takšne celice se razločujejo od rednih celic tudi v tem, da preminejo pri nižjem tlaku kisika, ko normalne še vedno rasejo.

POJASNILO DRUŠTVENIM TAJNIKOM IN POŠILJATELJEM RAZNIH NAZNANIL.

Kadar pošljete listu Prosveta kakoršnakoli naznanila in zahvale o smrti, tedaj vselej povejte v pismu, ali želite imeti plačan oglas ali kot navadno vest. Ako je priobčeno kot navadna vest, se izpusti iz naznanila vse osebne zahvale in imena posameznikov, ter se tako naznanilo priobči brezplačno. Kadar pa hočete imeti priobčeno celo vrsto raznih imen in drugih stvari, je pa to oglas, za katerega se mora plačati, to velja za člane in za nečlane. Nadalje velja isto tudi za razne prireditve, veselice, shode, itd. Vselej je treba povedati, ali hočete imeti plačan oglas ali samo navadno časnikarsko vest, tudi v takem slučaju se za navadno vest, naredi stvar bolj na kratko in se pove le važnejši del. Če pa naročite, da naj bo plačan oglas, se priobči vse, kar zahtevate. Isto tako velja za vsa druga naznanila, če se koga išče, ženitvene ponudbe, prodaje, itd. Za vse take stvari se mora vedno povedati, da naj bo to oglas, kolikokrat naj se isti priobči in da bodete zanj plačali. To pojasnilo dajem radi tega, ker je to sklep konvencije, da se potem ravnamo vsi, društva, člani, naročniki in upravništvo lista. Prosim, da to upoštevate in se po tem ravnate. — Filip Godina, upravitelj.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Šaljapin in ženske

Anekdote iz življenja najslavnejšega pevca naših dni.

Znameniti ruski basist Fedor Šaljapin, o katerem so nedavno poročali, da se je razporočil s svojo ženo, popisuje v svojih spominih srečanja z nekaterimi ženskami. Tu je zbirka par spominov.

Dvoboj.

Prebral sem mnogo genljivih romanov, videl sem marsikaj v gledališkem življenju. Že zgodaj sem začel fantazirati o ljubezni in se ogrevati zanjo.

Moji šolski tovariši in jaz smo bili zaljubljeni v hladno lepotico, gimnazistko Oljo Borisenkovo. Kadar je hodila, je racala, nam nasproti pa je bila povsem ravnodušna.

S kakim hrepenenjem smo pričakovali Velike noči, ko se nam je nudila prilika poljubiti Oljo na lice! Nasproti cerkvi sv. Duha so prodajali Tatari vsakovrstno galanterijo. Pri njih si dobil milo in dišave. Vsak izmed nas je kupil stekleničico parfuma za tri kopejke.

Minila je velikonočna maša. Malo pred koncem smo se približali izhodu, kjer smo si z dišavo v somraku osvežili zobe, konec jezika in ustnice. Parfum je pekel in žgal — pa kaj to — samo, da smo dišali! Priracala je Olja. V en glas smo se zadrli: "Krist je vstal!" Uvrstili smo se drug za drugim ter poljubili po vrsti ljubljenko naših src. Olja je bila tudi ob tej priliki povsem ravnodušna.

Radi te Dulcineje sem se celo dvobojeval — kakor se pač spodobi pravemu vitezu. Dvoboj pa ni nastal iz notranje potrebe, mraveč iz želje do posnemanja činov Dumasovih junakov.

Imeli smo med nami gimnazista, ki je svojemu očetu kradel puške. Kadar je puško prodal, smo izkupiček zapili. Nekoč se je ta fante premalo spoštljivo izražal o Olji. Oštel sem za pošteno, deček pa mi je zameril in me je hotel udariti. Izcimil se je dvoboj, ki sem ga moško sprejel. Mene so določili za duelanta zbog tega, ker sem, posnemajoč Fausta, Mefista in Valentina, sukal gorjačo tako spretno kakor Mefisto svoj meč.

Prizorišče dvoboja je bilo v Osokinu. Sekundirali so nama tovariši iz šole. Bilo je kakor v romanu. "Samo ne presrdito!" mi je prigovarjal znanec, ko sem se pripravljal na izpad. Drugi pa je pristavil: "Saj se ni treba pobiti do smrti!"

Pričelo se je — in končalo se je v eni minuti, morda še prej. Dvakrat sta se križala rapirja nasprotnikov, potem sva se udarila brez obzira. Nasprotnik me je zadel v čelo, jaz sem njega zabodel v ramo. Očividno ga je zaskelelo. Izpustil je rapir, ki je obtičal v moji rani. Izdrl sem ga iz čela . . . Tekla je kri, ki se je s precejšnjim curkom zlivala v oko. Tudi nasprotnik je krvavel iz rane. Ker smo se bili dogovorili, da ne bova pretiravala v dvoboju, ampak se bova sabljala le do prve občutnejše praske, so sekundanti sklenili premirje. Obvezali so najine rane. Dobro pomnim, da si je eden izmed navzočih v ta namen odtrgal kos hlačnice od spodnje obleke.

Ali je Olga Borisenkova kdaj izvedela, da se je vršil ta dvoboj? Sodim, da so ji o njem povedali. Ali njeno obnašanje napram meni se ni izpremenilo in tudi moja usoda je šla radi tega dogodka lastna pota.

Vasovalec in pes.

Pri gledališkem zboru v Ufi je pela neka aristokratka. Bila mi je zelo všeč. Oblačila se je baš kakor druge igralke. Dišala je po parfumu in je imela sobarico, ki ni bila nič manj čedna od nje.

Nekoč je sobarica povezala stvari po predstavi v sveženj in mi je dejala: "Kaj pa se lovite okrog med kulisami? Storite mi rajši uslugo in mi nesite to culo domov."

Bil sem pripravljen, da ji ustrežem brez ugovora. Posebno laskavo se mi je zdelo, da me je imenovala "gospoda akterja".

Bilo je pozimi. Pot se je vlekla, pritiskal je hud mraz. Prišedši na cilj, sem ugotovil, da imam čevlje polne vode. Noge so mi malone zmrznile. Sobarica je medpotoma govorila o zakonu, o ženskah, pripomnila je tudi, da se ne bo nikdar omožila, niti tedaj ne, če bi jo zasnubil igralec. Ko sva bila pred hišo, je obžalovala, da me ne more peljati v sobo in mi ne more postreži s čajem. Našla pa je vseeno izhod: ponudila mi je vstop skozi stranska vrata — če preskočim ograjo na vrtu.

Vprašal sem jo, če ima svojo sobo, čemur je pritrdila. Čaj je vroč, njene besede pa so mi vlile poguma. Preplezal sem ograjo.

Dal ne bi štorkljal po hiši, sem se sezul na stopnicah in pustil čevlje pri vratih. Skuhala je čaj in mi je postregla tudi s prigrizkom. Ko sem se okrepčal, me je povabila k sebi na prenočišče. Vse se je izteklo gladko in zadovoljivo, samo — ob treh zjutraj je zapel zvonec.

"Gospodar prihaja," je dejala sobarica in šla odpirat došlecu. Slišal sem, kako sta govorila. Čakal sem, da se vrne k meni, užival sem prijetno toploto v postelji, kjer sem ležal pod pestro odejo, podšito z vato.

Zdajci se je zgodilo nekaj nepričakovanega. Tik postelje se je ustavil velik pes bernardinske pasme. Začel me je ovohavati in je grozeče renčal. Prestrašil sem se ga. Nato sem začul korake. Odprla so se vrata. Vstopil je gospodar in vprašal sobarico: "Kaj pa pes tako renči?"

Sobarica je brcnila psa z vso silo v vamp. Potisnila ga je v stran in mu jela prigovarjati: "Pojdi sultan! Proč odtod!" Pes se je umaknil in sobarica se je obrnila k gospodarju, rekši: "Ne vem, kaj ga je prijelo, da je bil tako nemiren!"

Gospodar je odšel. Prisotnost duha moje dame me je zelo iznenadila.

V jutranjem svitu sem se odpravil domov. Bilo je opasno, plezati vdrugič čez ograjo. Sobarica je predlagala, naj rajši izginem skozi glavna vrata. Šel sem naprej po čevlje — ki so ponoči zmrznili. Moral sem jih ogreti, potem sem jih obul, stekel domov, spotoma pa sem sklenil, da ne bom nikoli več obiskaval lepih ženak v slabem obuvalu.

Ljubosumnež, bič in policaj.

V Ufi sem stanoval pri neki perici. Stanovanjski tovariš mi je bil neki invaliden uradnik — tih, prijazen, toda usmiljenja vreden mož. Kadar se je spravljal pod dojo, me je prosil: "Šaljapin, daj nu, zagodi malo, da se ogrejem!" Zapel sem napol glasno, da mu ustrežem; včaši narobe, včasi prav.

Perica je imela hčer, nesrečno in histerično žensko. Zgovorna ni bila; delala je kakor konj. Užila je, mislim, malo veselja v življenju. Rada pa se je upijanila. Takrat je plesala, pela, se valjala po tleh, skakala po sobi in psovala ljudi z odurnimi priimki. S to žensko sem doživel roman.

Nekoč vdre na dvorišče pred stanovanje trden hrust z zavihanimi rokavi, v "cvilihastih" hlačah, bos in neopasan. V roki je vihtil bič. Švrkal je ž njim po durih in oknih in je rjovel: "Kje pa so igralci? Vse bom zadavil!"

Bil sem v hiši edin igralec in sem brž uganil, komu velja njegova pretnja. Lotilo se ga je ljubosumnje. Splazil sem se skozi okno na streho skednja, ki je stal poleg hiše. Sledil mi je tovariš-invalid. Tudi njega se je polastil strah, da ne bi utegnil kaj "dobiti". Komaj sva izginila iz sobe — že je prilomastil vanjo hrust, ki je začel razbijati stole, mize, posodje, kitaro — vse, kar mu je prišlo v roke. Kako sva si hotela pomagati? Tovariš se je spustil na tla in je šel po policaja. Policaj je prišel. Peljala sva ga v sobo. Na podu je ležal gromovnik. Valjal se je z golim trebuhom po črepinjah.

"Vstani, kanalja!" ga je ogovoril policaj ter ga šunil z nogo. Policaj se je odpasal in je opalil nepokorneža z jermenom po zadnjici. Osvetnik je vzdrhtel, se popraskal tam, kjer ga je zaskelela bolečina, skočil pokonci in jadrno zapustil sobo. "Poberi se, kanalja!" mu je dejal mož postave. Hrust je izginil, policaj pa se je obrnil k meni z besedami: "Tako, zdaj pa mi dajte napitnino!"

Junaška epizoda je bila zaključena. Iz nje sem se naučil, da je treba policaje spoštovati, z uporniki pa imeti usmiljenje.

KLIC NOVIH ZVONOV.

Gorje vam, sužnji,
zakaj ste to storili,
da nas ponovno
v zvonove ste prelili!

Zvonovi mi nismo,
kanonov smo sinovi.
Smo vaši grobokopi,
smo vaši grobovi.

Zvonovi nismo,
rezervni smo topovi.
Iz nas doni sovraštvo,
moritve so glasovi.

Mi bomo še grmeli,
ne bomo več zvonili,
ko boste ponovno
v kanone nas prelili.

Mi bomo še metali
strupene vam granate,
da kri vas sužnjev
napajala bo trate.

Divjale bodo nove bitke
in v cerkvah molitve
"za zmago, zmago"
podkurijo moritve . . .

In popi v cerkvah
molitve bodo brali,
pod krinko vere
ženice goljufali.

Molili popje
spet bodo k Bogu
in žegnali orožje
mogočnemu trinogu.

Karol Skrbec,
Temiskaming, Canada.

V Pasteurjevem zavodu.

Zdravnik: "Hej oče Hlačon, že pred tremi tedni vas je ugriznil pes, pa pridete šele danes v bolnico!"

"Ja-a-a, strela, gospod dohtar, sem šele včeraj bral v "Novicah", da je bil rožnodolski pes stekel!" . . . .

Če pride tašča v posete . . .

"Lepo je to, da mi želiš zdravja in mi voščiš dolgo življenje!"

"Veste, papa me je natepel in iz jeze sem njegove besede — obrnil!"

ŠEST DNI PREKO OCEANA

Najkrajša in najbolj udobna pot za potovanje na ogromnih parnikih:

PARIS 3. feb. - 24. feb.

(Ob polnoči.)

Najkrajša pot po železnici. Vozite se v posebni kabini z vsemi modernimi udobnosti. — Pijača in slavna francoska kuhinja. Izredno nizke cene.

Zajamčite si prostor za vožnjo novega velikana

Ile de France 16. marca.

(Ob polnoči.)

Vprašajte kateregakoli pooblaščenega agenta ali

FRENCH LINE

213 N. Michigan Ave.
Chicago, Ill.

ČLANI IN DRUŠTVA S. N. P. J.

Na rokah imamo še nekaj Zapisnikov 8. Redne konvencije S. N. P. J. in ker je sedaj pričela razprava o pravilih S. N. P. J. za bodočo konvencijo, je zelo ugodna prilika, da si nabavite ta zapisnik. Kdor nam pošlje 15c v poštnih znamkah, mu pošljemo ta zapisnik. Pišite na: Književna Matica S. N. P. J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Agitirajte za "Prosveto"!

NAROČNIKI POZO

Znamenje (Dec. 31-27) p meni, da vam je naročnina p tekla ta dan. Ponovite ravočasno, da vam lista n ustavimo. Ako lista ne prejm e, je mogoče vstavljen, ker n ii plačan. Ako je vaš list p an in ga ne prejmete, je m goče vstavljen vsled napačne naslova, pišite nam dopisnico avedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi d tveni tajniki in drugi zastop i, pri katerih lahko plačat naročnino.

Naročnina za celo leto je $6 in za pol leta pa $3.00. Č S. N. P. J. doplačajo $4.80 eto, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cic a leto $7.50, pol leta $3.75, člane $6.30.

Za Evropo stane za pol l $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1. Člani doplačajo samo 50c poštnino.

Mladinski List stane za eto $1.20.

Naročnico lahko tudi pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Rado Murnik:

NOČI GROFA BLAGAJA

(Dalje.)

Ko je slišal ostrogarček te besede, je takoj pozabil prejšnjih očitkov, stopil na prste in zaklical navdušeno: "Trčimo! Vivat Fridericus, naš cesar in oče!"

Pili so vsi trije. Vitez Ahac je spraznil svoj bokal na dušek in ga porinil proti natakarju Anžetu.

"Ta ga pa zna!" sta si mislila sopivca.

Vitez Ahac pa je majal debelo glavo in ugovarjal: "Prej sta govorila malo drugači. Toda — nič ne tajita, tudi vidva mislita tako kakor jaz. Res, lepe pravice podeljuje cesar mestom in trgom, sam pa ne da počenega groša za obrambo naše dežele. Zaukazal je, naj pridno molimo in zahajamo k litanijam in romamo in se postimo vsak teden in vsak mesec naj hodijo procesije skozi mesta in vasi, da odvrne Bog nesrečo. Na cesarjevo prošnjo je razpisal papež Pavel Drugi odpustke za vse, ki se bodo bojevali zoper Turka. Friderik sam pa ogleduje cvetlice in snuje načrte, kako bi povzdignil Avstrijo do velesile. Na svojih bukvah, posodah in palačah, povsodi ima napis: A. E. I. O. U. — Austriae est imperare orbi universo . . . Avstriji je usojeno, da bo gospodovala po vsej zemlji . . . Kaj pa obramba? Preden dobi cesar poročilo o preteči nevarnosti in preden nabero brambovcev, mineta več nego dva tedna. Medtem pa Turki že oropajo in opustošijo deželo dodobra. Ako pridejo pred Ljubljano, gorje okoliči in tudi nam — nemine impediente, nullo opem ferente — njih ne bo oviral nihče, nam ne bo pomagal nihče. Kaj naj opravi tistih par sto najetih vojnikov v mestu in na Gradu? In le poglejte, kakšne so ljubljanske utrdbe! Ozidje je staro in ponekod jako slabo, zlasti pa je premalo stolpov in jarki so preplitvi."

Sivo oblečeni vitez z rdečim baretom in črno perjanico se ni genil v svojem kotu. Delal se je, kakor bi spal. Sivkaste lokave oči med napol zaprtimi veki so mu begale potuhnjeno naokoli, kakor prežečemu lisjaku. Nepremične neplemenite poteze upalega bledega obraza so bile kakor okamenele. Glavo si je opiral z levico, da bi zakrival rdečo brazgotino slabo zaceljene rane. Poslušal je pozorno, kaj govori trojica pri Ahačevi mizi, vendar mu je ušla marsikatera, ker so drugi gostje govorili in kričali, ropotali in razbijali po mizah.

"Ozidje našega mesta še ni posebno močno," je priznal mestni pisar. "Toda tako slabo pa tudi ni, kakor se dozdeva nekaterim. Gradili so ga večinoma Italijani iz Merana, Benetk in Neapolja, možje, ki slove kot najboljši zidarski mojstri. Po ukazu našega cesarja so poslali pozneje plemenitaši, duhovniki, grajski oskrbniki po kmetih in drugi veljaki svoje ljudi v Ljubljano, da bi pomagali mesto utrjevati. Mogoče je, da so seljaki delali le bolj površno, na naglo roko, drugod pa so zidine polagoma razjedli in krušili dež in sneg in vihar."

"Najslabše je mestno zidovje okoli nemške komende proti Krakovski vasi, in ob Nemških vratih, proti Gradišču," je zabavljal vitez Ahac. "Ogledoval sem ga prej nekaj dnevi. Mestoma je razpokano tako zelo, da bi mogel v nekatere luknje vtakniti vso pest. Lepa reč!"

"Nič se ne bojte, gospod vitez," je dejal mestni pisar. "Razpoke so že vse zamašili. Nemška vrata so pa kar zazidali menda včeraj, če ne že predvčerajšnjim."

"Popraviti in bolje utrditi bi morali tudi Vicedomska vrata. Ta kraj je jako važen, tukaj bi sovražnik najlagije naskakoval Ljubljano!"

"Nemška in Vicedomska vrata so vendar v Novem trgu," je odvrnil gospod Pogladin ubadljivo. "Zakaj pa se plemenita gospoda ne brigajo bolje zanje? Mi meščani imamo komaj denarja za utrdbe na našem, na desnem bregu Ljubljane. Popraviti bi morali meščani bastijon na Gradu. Sezidati bi morali močan stolp na Žabjaku konec zidu ob vodi. Zgraditi bi morali zid od Tranče do ogala frančiškanskega samostana na desnem bregu pri manjši pregraji, pri mlinu, in odondod pred Poljansko vasjo do grajske trdnjave. Na vašem levem bregu pa bi bil potreben stolp pri svetega Fridolina cerkvici na Bregu in več stolpov v ozidju. Tudi bi morali poglobiti jarek proti Krakovemu."

"Pa naj bi cesar kaj dal iz svojih kameralnih dohodkov, iz vicedomske blagajnice," je godrnjal vitez Ahac.

"Zakaj pa gospoda na levem bregu ne dovolijo par tisoč goldinarjev iz deželne blagajnice?" je očitajoče vprašal mestni pisar.

"Oprostite, egregie domine, ljubljanske razmere poznam še vse premalo, da bi vam mogel prav odgovoriti. Toda povejte mi, čemu imate tisto pregrajo, tiste kole v Ljubljanici od Žabjaka do svetega Fridolina, pa tudi drugod! Ali upate, da bodo ti slabi koli, zabiti le malo čevljev v tla, mogli zadrževati sovražnika?"

"Kaj še. Pregraja nam zadržuje samo odklenjene čolne in ladje in pa les, ki je padel v vodo. Za sovražnike smo pripravili druge lepe stvari, da ga sprejmemo kar se da dostojno. Iz poškodovanih starih topov smo dali uliti pet novih, velikih. V smodniščnici pri Gradiških ali Nemških vratih imamo okoli osemsto centov smodnika. Večinoma smo ga nakupili v Trstu. Sto centov smo ga razdelili po Kranjskem; nekaj pa smo ga poslali v Zagreb in Varaždin, poleg tega tudi raznega orožja in svinca."

"Kaj pa, ako bi treščilo v orožnico pri Nemških vratih, v smodnik?" je vprašal vitez Ahac in si gladil brado, po burgundski modi razdeljeno v dva repka. "Stanujem čisto blizu. Odneslo bi vse hiše tam okoli pa še mene povrhu, kakor bi pihnil."

"Treba bi jo bilo prestaviti kam drugam, na primer na Grad," je pokimal mestni pisar in dodal po kratkem molku: "Tudi sicer smo ukrenili vse potrebno. Že pred dobrima dvema tednoma je bobnal mestni bobnar trikrat po mestu, da mora nakupiti vsak pek moke najmanj za tri mesece, vsak meščan pa vsaj za štiri tedne, sicer plača deset cekinov globe. Magistrat si je ogledal žitnice, da bi videl, če imamo dovolj ižta. Danes popoldne pa si ogleda meščanska brambovce tam zunaj pred Šenklavžem; naročili smo bili orožja iz Norimberga, in kdor pride brez sulice ali meča, plača tri cekine. Mestni svet je ukazal, da ponoči ne sme nihče streljati in da ne smejo vratarji odpirati mestnih vrat nikomur, niti samemu gospodu mestnemu sodniku, niti vicedomu, niti deželnemu glavarju ne. Moja gospoda so tudi zapovedali, naj pretovorijo lesarji ves les v mesto, da ga Turki ne sežgo. K vsakim vratom smo postavili top in stražo, mnogo straž tudi ob ozidju."

"Koliko mož pa šteje meščanska bramba?" je vprašal vitez Ahac.

"Presneto malo. Vseh meščanov, starih in mladih, zdravih in bolnih, je komaj tristo. V Ljubljano prihajajo od vseh vetrov sveta tujci, Štajerci, Korošci, Hrvatje, Čehi, Tirolci, Bavarci, Saksoni, Franki, Švabi, Italijani, celo Francozi, Pomorjani, Holandci, Danci. Tretjina ljubljanskih meščanov je iz tujine. Večinoma ostanejo tukaj le tako dolgo, da si natlačijo bisage, potem pa jo popihajo lepo domov. Zato imamo le malo starih meščanskih rodovin . . . Marsikoga so pregnali tudi nevarni, slabi časi. Trgovina in obrt pešata. Nekateri kraji so popolnoma opustošeni in zapuščeni, saj Turka ne ovirajo ne velike reke, ne visoke gore brez cesta in steza; drugod životarijo naši ubogi seljaki med razvalinami. Kmet je pa res velik revež.

(Dalje prihodnjič.)

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENCI, vredno $5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto $8.00.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna $2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna $1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna $1.50, skupaj vrednost $5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto $8.00.

To velja za člane S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo $9.20.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupno vrednosti za $2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCE in HRBTENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto $4.00. Ne člani pošljejo $4.60. Ali pa za $3.00 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani $3.60.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime .....

Naslov .....

Država..... Čl. društva.....

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V
TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA